

Handläggare
Mats Sylwan
Telefon: 508 31 928**Till**
Kulturnämnden
2014-09-23
Nr 7

Svar på remissen om Program för en sammanhållen stad 2015 - 2020

Förslag till beslut

Kulturnämnden godkänner kulturförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remiss.

Sammanfattning

Programmet är en uppföljning av de satsningar på ytterstaden som staden gjort genom Vision Järva 2030, Vision Söderort 2030 och Vision Hässelby–Vällingby 2030. Mellan 2007 – 2014 har sammanlagt 450 miljoner kronor disponerats. I det nya programmet föreslås 150 miljoner kronor fördelas mellan 2015 och 2020 till ett antal stadsdelsområden i ytterstaden.

Programmet syftar till att integrera arbetet med en sammanhållen stad i nämnders och bolags ordinarie verksamhetsplanering inom ramen för ILS och anger uppföljningsansvar. Samarbete mellan stadens verksamheter i ytterstaden är ett återkommande tema i programmet.

Kulturförvaltningen ställer sig bakom huvuddragen i programmet men betonar att kulturens betydelse i ytterstadens utveckling behöver förstärkas i såväl analyser som förslag. Förvaltningen pekar också på att huvudansvaret för kulturen i stadsdelarna ligger på stadsdelsnämnderna och att det är nödvändigt att tydliggöra de kommunala aktörernas roller och ansvar för att samarbetet ska kunna utvecklas.

Berit Svedberg
KulturdirektörPatrik Liljegren
Chef kulturstrategiska staben

Underlag för beslut

Remiss om Program för en sammanhållen stad 2015 – 20120.
Remisstiden sträcker sig till den 30/9 2014.
Stadsledningskontorets diarienummer: 319-858-2014.
Remissen är daterad 14/8 2014.

UTLÅTANDE

Remissen

Remissen är ett tjänsteutlåtande från stadsledningskontoret med ett förslag till program för en sammanhållen stad 2015 – 2020. Programmet innehåller sju mål och 13 delmål.

Ärendets beredning

Ärendet är berett inom kulturstrategiska staben i samråd med kulturförvaltningens övriga avdelningar och staber.

Bakgrund och syfte

I stadsledningskontorets tjänsteutlåtande beskrivs, här förkortat, bakgrunden till uppdraget: Inom ramen för ”Vision 2030 - ett Stockholm i världsklass” bedriver Stockholms stad sedan 2007 ett strategiskt arbete med utveckling av ytterstaden. Inledningsvis riktades insatserna mot stadsdelarna kring Järvafältet i Vision Järva 2030 för att därefter även riktas mot stadens södra stadsdelar i Vision Söderort 2030. Motsvarande visionsarbete för Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd antogs av kommunfullmäktige i maj 2014.

Mellan 2007 – 2014 har sammanlagt 450 miljoner kronor disponerats för att finansiera projekt som ligger i linje med respektive vision i syfte att skapa nya lösningar på utmaningar i ytterstaden. Medlen är nu förbrukade och ett stort antal projekt har beviljats finansiering med ytterstadsmedel sedan 2007. Finansieringen upphör vid utgången av 2014. Med anledning av detta har kommunstyrelsen fått i uppdrag att ta fram ett gemensamt program för ytterstadens utveckling. Förslaget till Program för en sammanhållen stad vilar på åtta underlag:

- Förslag till reviderad vision för Stockholms stad 2030
- Vision Järva 2030
- Vision Söderort 2030
- Visions Hässelby-Vällingby 2030
- Rapport ”Projekt som beviljats ytterstadsmedel inom ramen för Vision Järva, Vision Söderort och Vision Hässelby-Vällingby till och med våren 2013.
- Rapport ”Sammanställning av andra städers erfarenheter från satsningar på socialt utsatta områden och stadsdelar.”
- Dialoger med interna aktörer och externa samverkansaktörer som polis, fastighetsägarföreningar och nätverket Järvaandan.
- Inventering av sociala risker.

Kulturförvaltningens synpunkter

Inledning

Kulturförvaltningen lägger fram sina synpunkter i tre delar. Inledningsvis beskrivs kulturens betydelse för en sammanhållen stad i mer generella termer och några exempel ges på vilka effekter sådana satsningar kan ha. Därefter redovisas exempel på kulturförvaltningens nuvarande arbete i de stadsdelar som programmet omfattar. Avslutningsvis föreslår förvaltningen vissa konkreta ändringar i stadsledningskontorets förslag.

Kulturens betydelse för en sammanhållen stad

Få, om ens några, samhällsfrågor är viktigare än den som handlar om den socialt sammanhållna staden. En fortsatt framgångsrik utveckling för Stockholm är nära knuten till stadens förmåga att skapa förutsättningar för sysselsättning och företagande, bostäder, utbildning och en meningsfull fritid för alla, oavsett vilken stadsdel man bor i. Det räcker inte med att lyckas med en eller några av dessa faktorer, alla måste samverka för att göra Stockholm till en socialt sammanhållen stad där människor ges rimliga och likvärdiga förutsättningar att förverkliga sina liv.

Det är därför viktigt att ett program för ett sammanhållet Stockholm omfattar insatser som rör medborgarnas behov av gemenskap och personlig utveckling. Ytterstadsområden kan inte bara utvecklas uppifrån genom centralt beslutade åtgärder utan positiva förändringar förutsätter medborgarnas medverkan och att de känner stolthet, tillit och identitet i den stadsdel där de bor.

Kulturen kan spela en viktig roll i denna process och kulturförvaltningen vill inledningsvis ge några exempel på detta.

Internationella exempel

De flesta undersökningar om kulturens sociala funktion visar att ett levande kulturliv påverkar samhället genom att:

- stärka demokrati, mångfald, integration och kommunikation
- främja sammanhållning och motverka utanförskap
- bygga upp och bredda samhällets identitet och samhällsanda.

Det är allmänt känt att Kanada lyckats bra med integration, genom att bland annat satsa på kultur. En kanadensisk studie¹ från 2008 undersöker relationen mellan att delta i olika kulturaktiviteter och sociala indikatorer. Studien visar att de som deltar i kulturaktiviteter också har ett större socialt engagemang.

Det är inte enbart professionell kultur som har positiva sociala effekter. En femårsstudie² av områden med en hög andel låginkomsttagare i Chicago pekar på detta. Studien visar statistiska samband mellan en hög aktivitet inom informell och amatorkultur och social stabilitet och förbättring i områdena. Jämfört med områden med en låg kulturell aktivitet hade områden med en hög aktivitet:

- en lägre grad av utflyttning
- högre betyg för barn i grundskolan
- en större sänkning av brott mot personer och egendom

Forskarna menar att orsakerna till detta är att kultur bidrar till att göra offentliga rum trevliga, skapar gemensamma upplevelser och uppmuntrar möten mellan generationer.

Stockholm: Ansvar för kulturen i stadsdelarna

Huvudansvaret för kulturen i stadsdelarna ligger på stadsdelsnämnderna³. Kulturförvaltningen har nära och bra relationer med stadsdelsförvaltningarna, det gäller inte minst bibliotekens barn- och pensionärsverksamhet. För att samarbetet

¹ Volante research/Compendium of Research Papers: The International Forum on the Creative Economy (2008), The Conference Board of Canada, s. 6.

² Volante research/Garth Taylor, D. (2008), "Magnetizing Neighborhoods through Amateur Arts Performance", Urban Institute, Metro Chicago IC.

³ Budget 2014: "Stadsdelsnämnderna ansvarar för konsumentrådgivning och lokal kulturverksamhet samt för bidragsgivning till föreningar med utpräglat lokal verksamhet. Kultur- och föreningsstöd kan i dag sökas från kulturnämnden, äldrenämnden, idrottsnämnden och stadsdelsnämnderna."

ska kunna utvecklas är det nödvändigt att tydliggöra de kommunala aktörernas roller och ansvar.

Kulturförvaltningens närvaro i stadsdelsnämndsområdena utgörs huvudsakligen av stadsdelsbiblioteken och Kulturskolan men också av de aktörer som har stöd av kulturnämnden. Det kan vara verksamheter av mer permanent karaktär som Alviks Medborgarhus (Bromma), Södergården (Södermalm) Tensta Konsthall eller Moment Teater i Gubbängen (Farsta) men också tillfälliga konst- och kulturprojekt eller arrangemang av lokala föreningar och ungdomar.

Utmanande, trygghetsskapande och demokratisk

Kulturens viktigaste uppgift är att vara en oberoende och utmanande aktör i samhället men det hindrar inte att den i sina bredare uttryck också kan vara en kraft som bidrar till gemenskap, identitet och trygghet i lokalsamhället. Det finns näraliggande erfarenheter från kulturförvaltningens egna verksamheter som tydligt illustrerar värdet och effekten av välriktade kultursatsningar i ytterstaden.

Växtplatser

I linje med *Program för en sammanhållen stad* och planerna på regionala tyngdpunkter i *Vision 2030* kraftsamlar kulturförvaltningen sina verksamheter och samarbetspartners i fem stadsdelar: Husby, Tensta, Bredäng, Skärholmen och Farsta. Syftet med satsningen är att mobilisera många lokala aktörer i stadsdelarna för att kultur, konst och föreningsliv ska nå fler medborgare.

Kulturstrategiska staben ansvarar för att processleda planering, samordning och kompetensöverföring mellan de olika växtplatserna. I uppdraget ingår att se över hur andra resurser som samlingslokaler, föreningsstöd och övriga avdelningar på kulturförvaltningen kan samordnas i linje med projektets ambitioner. För närvarande pågår ett särskilt utvecklingsarbete i Tensta som syftar till samverkan mellan kulturförvaltningen, stadsdelsförvaltningen, Svenska Bostäder och det lokala civilsamhället för att stärka det lokala kulturutbudet. I det samarbetet ingår även flera professionella kulturgrupper och utövare från andra delar av staden som arbetar återkommande i Blå Huset.

Biblioteken är trygghetskapande

Det är omvittnat genom personliga besökarkommentarer och brukarundersökningar att stadsdelsbiblioteken uppfattas som lugna och trygga oaser i annars oroliga stadsdelar. I Hässelby bedriver Kulturskolan, biblioteket och stadsdelsnämnden verksamhet i den gemensamma *Bibblerian*, inriktade på lokala behov samtidigt som verksamheten skapar rörelse och ökad trygghet på torget. Liknande samarbeten finns i Farsta och planeras även i andra stadsdelar. Husby bibliotek har visat att en upprustning kan ge snabbt resultat. Inom ett år efter återinvigningen hade besöken mer än dubblerats.

Språkutveckling

Under 2014 prioriterar stadsbiblioteket att nå fler och nya användare i allmänhet men i synnerhet barn och unga i växtplatsprojektets utvalda områden (Husby, Tensta, Farsta, Skärholmen och Bredäng) samt Rinkeby. Den omfattande lässatsningen tar ett brett grepp kring barn och ungas språkutveckling genom bland annat skrivarkverkstäder, högläsning, språkcaféer, läxhjälp och stöd till Berättarministeriet.

El Sistema

En professionellt ledd kostnadsfri musikundervisning i socialt utsatta områden. *El Sistema* utgår från musiken som verktyg för social, kulturell och mänsklig utveckling, gemenskap liksom barnens och ungdomarnas självkänsla och identitet. Hörnstenar är familjemedverkan och samarbete med professionella musiker som förebilder. Verksamheten är under uppbyggnad och finns nu i Bredäng, Husby, Tensta och Skärholmen.

Kommentarer till programmet

I detta avsnitt kommenterar kulturförvaltningen programmet sida för sida.

Tjänsteutlåtandet

Allmänt:

- Kultur och kulturarv som sakområde och förändringskraft är näst intill osynligt i såväl tjänsteutlåtande som programdokument.
- Det är viktigt att utnyttja alla stadens förvaltnings- och bolagsresurser i ytterstadsarbetet. Behoven och problemen

är ofta så komplexa att en aktör inte sitter inne med hela lösningen. Det gäller till exempel olika slag av kommunalt drivna eller ekonomiskt stödda mötesplatser, kultur- och fritidsgårdar där frågor som rör trygghet, lokalunderhåll, verksamhet och drift nödvändiggör ett nära samarbete.

- De kommunala insatserna motiveras i programmet i huvudsak utifrån problem. Använd utvecklingsargument och möjligheter i stället. Kulturetableringar och insatser gör ytterstadsdelarna intressantare för nya grupper och kan på så sätt bidra till en mindre segregerad stad för att uppnå syftet med en sammanhållen stad.

Sid 6:

- Kultur och kulturarv behöver nämnas under ett tema, t.ex. ”Stadsmiljö och boende” som en attraktiv och trygghetsskapande kvalitet.

Sid 8:

- Finansiering och beredning av ansökningar. Kulturförvaltningen bedömer att 150 miljoner kronor för hela programperioden är ett alltför lågt belopp för att åstadkomma märkbara positiva förändringar.
- Kulturförvaltningen ställer sig bakom att medlen ska sökas av stadsdelsnämnderna men anser att projektsamarbeten ska kunna omfatta alla förvaltningar och bolag i staden.

Sid 9:

- I tjänsteutlåtandet konstateras att ”Kulturnämnden, trafik- och renhållningsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden har inte erhållit medel via ytterstadsprojekten i någon större omfattning och förväntas fortsatt inrymma och integrera särskilda satsningar inom ordinarie budget och verksamhetsplanering.”

Kulturförvaltningen har svårt att förstå logiken i denna uppfattning. Det utvecklingsarbete som pågår i ytterstaden inom kulturnämndens ansvarsområden är i samma behov av stimulans- och projektmedel som till exempel idrottsnämnden.

Programmet

Sid 5:

- Kulturförvaltningen ställer sig bakom att programmet integreras med stadens styrmodell, ILS.

Sid 6:

- Förstärkning av skrivning som inleds med ”Det lokala arbetet med social hållbarhet...”: Stadsdelsnämnderna bör leda arbetet med social hållbarhet lokalt med mandat att kalla in andra förvaltningar och bolag, på samma sätt som vid krissituationer. Om man inte kan enas bör frågorna lyftas till SLK som har en samordnande och uppföljande roll.

Sid 9:

- I avsnittet ”1. Samband” anges att ”ett ökat samband mellan stadsdelar ska uppnås genom bebyggelse av bostäder, parker, byggnader för kultur och rekreation, arbetsplatser och handel.”

Kulturnämnden nämns inte bland de nämnder och bolag som ska ha delansvar för målet. Med tanke på kulturens och kulturarvets viktiga roll i den fysiska planeringen och de kommande årens utveckling av tyngdpunkter bör nämnden ges ett delansvar under detta mål.

Bilaga 1 – Visionsarbete i ytterstaden

Sid 9:

- Under rubriken Stadsmiljö och boende/Variation/2.4 sätts målet att ”möjligheten till kulturutövande ska vara god”. Kulturnämnden anges som huvudansvarig för målet. Mot bakgrund av att det är stadsdelsnämnderna som har ansvarat för lokal kulturverksamhet anser kulturförvaltningen att dessa bör stå som huvudansvarig för målet.
- Byt Stadsmuseet mot kulturnämnden. Nämndens bidrag gäller inte bara kultur utan också kulturarv som är en annan och viktig dimension.

Bilaga:

Remiss om Program för en sammanhållen stad 2015-2020